АДАБИЁТИМИЗ ОТАХОНИ—100 ЁШДА!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

23 МАРТ 1968 й. 3-йил чиқиши
ШАНБА
№ 69 (528).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Горький—пролетар санъатининг шубҳасиз жуда катта намояндасидир, у, пролетар санъати учун жуда кўп ишлар қилди ва яна ундан ҳам кўпроқ ишлар қила олади.

В. Ульянов (Ленин).

В. И. ЛЕНИН ВА А. М. ГОРЬКИЙ.
Петроград, 1920 йил.

БУЮК АДИБ

Алексей Максимович Горький халқ ичидан етишиб чиқди, шунинг учун ҳам у халқ ҳаётини жуда яхши билар эди. У турмушнинг оғир мактабини бошидан кечирди. Тўққиз ёшиданоқ ўз меҳнати билан кун кўра бошлади. Қилмаган иши қолмади: пойафзал магазинида ишлади, чизмакашга шогирд тушди, пароход ошхонасида идиш-товоқ ювди, юк ташиди, нонвойлик, қоровуллик қилди, батрак ҳам бўлди.

Максим Горький бепоён Ватанимизни кезиб чиқди: Волга бўйидан Каспий денгизигача борди. Тамбовда, Рязанда, Тулада, Москвада бўлди; ундан кейин Дон области ва Украинадан ўтиб, Бессарабияга сафар қилди; Дунайгача бориб, у ердан Қора денгиз қирғоқлари бўйлаб Кубанга келди. Тбилисига йўл олди. Шундай қилиб, Горький ҳаётни ва одамларни ўрганарди.

Алексей Пешков—Горький системали, тўла маълумот олмаган эди. Бобоси диний китоблар ўқитиб, уни саводли қилди. Тўққиз яшар бола фақат бир қиш мактабга қатнаган, ортиқ ўқишга имкони бўлмаган эди.

Максим Горький ниҳоятда кўп мутолаа қилади. Адиблик фаолияти бошланганида, у кенг маълумотли, билимли бўлиб етишган эди.

Горький ўз ижодининг дастлабки даврида революцион романтик сифатида танилади. У революцион романтик асарлари фалсафасини ўша замонда (1890-йиллар) ёзган ҳикояси қаҳрамонларидан бири бўлган Изергиль кампир тилидан шундай ифодалайди: «у, қаҳрамонликни яхши кўради. Қаҳрамонликни севган киши ҳаммавақт ва ҳар қаерда қаҳрамонлик кўрсата олади. Биласанми, ҳаётда ҳаммавақт қаҳрамонликка ўрин топилади. Қаҳрамонлик кўрсатиш чорасини тополмаган одамлар, одатда қўрқоқ ва ишёқмас бўлади, ё ҳаётнинг нималигини билмайди, чунки одамлар хаёт маъносини билганларида эди, унда ҳар кимса ўзидан кейин асар, из қолдиришга интилар эди. Ана шунда турмуш кишиларни беҳудага ютиб юборавермас эди».

Россияда кенг миқёсда халқ революцияси етилиб келарди. 1901 йилда Горький ўзининг «Бўрон қуши ҳақида қўшиқ» деган машҳур асарини нашр эттирди.

1905 йил революцияси етилиб келмоқда эди. 1905 йил январининг бошларида ишчилар подшога ариза ёзиб мурожаат этишга қарор қиладилар. Петербург кўчаларида қўшинлар пайдо бўлди, ҳукумат 1905 йил 9 январини «қонли якшанба»га айлантирди. Горький халққа қараб мурожаат чиқарди ва халқни чоризмга қарши очиқ курашга чақирди.

1905 йилнинг октябрида Горький «Новая жизнь» номли биринчи ошкора большевистик газета чиқара бошлайди.

Горький 1906 йилда «Душманлар» пьесасини ёзади. Шундай қилиб, бадиий адабиётда, биринчи марта ишчиларнинг моҳирлик билан чизилган образлари, курашувчи пролетар коллективи тасвир этилди.

Шу йилларда Горький ўзининг машҳур «Она» асарини ёзади. В. И. Ленин бу китобга шундай баҳо берган эди: «Бу китоб жуда керакли китоб, кўп ишчилар ишчилар ҳаракатида онгсиз равишда, кўпчиликка қўшилиб қатнашган, энди улар «Она» ни ўқиб, ўзларига катта фойда топадилар. Жуда вақтида ёзилган китоб».

Буюк Октябрь Социалистик Революцияси ғалаба қозонди. 1918 йилнинг баҳорида Горький бундай деб ёзган эди. «Эндиликда бутун рус халқи ўз тарихида қатнашади, бу ғоят катта аҳамиятга эга воқеадир; яхши ва ёмонга, қийинчилик ва севинчга баҳо беришда мана шуни асос қилмоқ керак».

1919 йилда Горький олимлар турмушини яхшилаш комиссиясининг раиси этиб тайинланади, «Жаҳон адабиёти» нашриётини ташкил этади. 1921 йилда «Красная новь» журналининг дастлабки сонларини таҳрир қилади. Шу пайтда унинг ўпкасидаги сил процесси зўраяди. Лениннинг маслаҳати билан ўша йили даволаниш учун чет элга кетади.

1928 йилда Ватан ўзининг севимли ёзувчисини зўр тантана билан кутиб олди. Тантанали учрашувдан ҳаяжонланган Горький: «Шу олти йил ичида мамлакат яшариб кетибди»,—дейди. Ҳа, у олти йил ўз юртида бўлмаган эди.

Горький Ватанга қайтгач ишга қизғин киришиб кетади. Асарлар ёзади, Совет Иттифоқини кезади, ҳукумат аъзоси бўлади, 1934 йилда Совет ёзувчиларининг 1 Бутуниттифоқ съездини уюштиради, унинг минбаридан ўзининг тарихий нутқини сўзлайди.

Буюк пролетар ёзувчиси Алексей Максимович Горький туғилган куннинг 100 йиллиги нишонланаётган ҳозирги кунларда совет халқи, бутун прогрессив инсоният унинг табаррук номини бениҳоя ҳурмат билан тилга олмоқда.

ОЙБЕК

ҲУРМАТИМ ЧЕКСИЗ

Мен эндигина адабиёт йўлига кириб, шоир бўлишга уринганимда, гўё машъал каби ёритиб, ҳаётимга Горький кириб келди. Ўзим унйла улғайган, бўйим чўзилган бўлиб, техникумда ўқир эдим. Рус тилини яхши билмаганимдан қийналсам ҳам Горький асарларини ўқидим. Муаллимларимнинг кўпчилиги рус эди, уларнинг ёрдами билан рус адабиётини ўрганишга бошладим. Биринчи галда машҳур «Лочин ҳақида қўшиқ»ни ўрганиб, минг азоб, лекин муҳаббат билан суюниб таржима қилдим. У тахминан 26 йилларда «Ер юзи» журналида босилиб чиқди. Ўша вақтда мен Ўрта Осиё Давлат университетининг студенти эдим. Мактабларда дарсим кўп, иш кўп, лекин узоқ кечалари уйқусиз ўтириб, Горький асарларига берилардим, шавқ билан ўқирдим, ўрганардим.

У вақт шеърлар, достонлар ёзардим, секин-секин прозага орзу-ҳавас ошарди кўнглимда, чунки ёшлигимдан билган эртаклар, Ўзбекистонда у замон чиққан бир мунча китоблар, ҳикоялар, айниқса, болалигимдан ўзбек халқи турмушидан хотиралар менга кўп таъсир қилган эди. Мен проза соҳасида қизиқиб, ўргамчук машқлар билан машғул бўлдим. Лев Толстой, Тургенев асарларидан ҳам таъсирланар эдим, лекин асосан Горький асарларини мукаммал ўрганиб хазм этдим, сингдирдим ва Горькийнинг асарлари хазинасидан олган сабоқларим ёрдами билан ўзим проза соҳасида йўл топдим. «Қутлуғ қон», «Навоий» «Олтин водийдан шабадалар» асарларимни яратдим.

Горький ажойиб сиймо, чуқур психологик адиб, революция ва пролетариат куйчиси. Ҳозир Ўзбекистонда Горький асарлари қайта-қайта нашр этилмоқда. Чуқур, кенг маънoли, ҳаётни ҳақиқий рангида кўрсатиб, тўғри ўргатган, зулм жабрини фош этган Горький асарларини халқ қизиқиб, суюб ўқийди.

1936 йил Пушкин вафотининг юз йиллигига тайёрлик кўрар эканмиз, мен Чимёнда «Евгений Онегин» таржимаси устида ўтирар эдим, буюк Горькийнинг вафоти хабарини эшитдим. Эсимда, қаттиқ қайғуриб, қалам тутолмай тоғлар орасида узоқ кезиб юрдим ва кучли ҳаяжонлар тўлқинида бир шеър ёзган эдим, шундан бир парча:

Бир хабар... ўлимдан ҳунук бир хабар,
Қалбимга томади оҳ томчилари.
Жаҳон севгисидан эшсиз бир асар —
Горькийнинг тинибди қалбининг зарби...

Горький асарларини мен қайта-қайта ўқийман, романлар, ҳикоялар, пьесалари, ўткир мақолалари қалбимда ўчмас из қолдирган, қайта-қайта севиб ўқийман. Улуғ устозга муҳаббатим, ҳурматим чексиздир. Бир кун Горький ҳақида ёзаман, деган орзуларим бор. Севаман уни.

Ўлмас революцион, пок адиб — Горький асарларини кенг, тўла нашр этиб ўзбек халқини унинг улуғ, азим хазинасидан баҳраманд этиш лозимдир.

ГОРЬКИЙ КЎЧАСИДАГИ УЙ

Башкалин бармоғи билан столни чертди:

— Шу ер—зилзиланинг марказн. Ҳозир бу ерда «Марказ-4» квартали барпо этилмоқда. Россия бинокорлари илгариги Қашқар маҳалласида қурилиш ишларини олиб бормоқдалар. Челябинск, Волгоград, Саратов, Кузбасс, Урал, Новосибирск, қурувчилари қатор биноларни тикламоқда... Булар эса бизнинг уйимиз,—дейди Александр Петрович дераза ёнига келиб қўли билан ишора қиларкан.

Қурилаётган поликлиниканинг иккинчи қаватида Горький қурилиш-монтаж поездининг бошқармаси вақтинча жойлашган. Бинокорлар кўчманчи халқ бўлади. Ҳатто уларнинг бошқармаси ҳам бир ерда доим турмайди.

Деразадан горькийликлар қураётган уйлар яққол кўринади. Ўнг томонда 64-квартиралик уй салобат солиб турибди. Унинг атрофида эса иш қизғин. Сал нарироқда 9 қаватлик бинонинг биринчи қаватига бетон ётқизилмоқда. Сўлда эса 56-квартиралик уй тамомланиш олдида турибди.

— Бу бизнинг алоҳида биномиз,—дейди Горький қурилиш-монтаж поездининг бошлиғи Башкалин,—ҳозир у ерда 200 га яқин бинокор ишламоқда.

Башкалин ўйга чўмиб катта қурилишга назар ташлайди. У ғайратли киши нима тўғрисида ўйлаяпти? Эҳтимол Тошкент кўчаларидаги чодирларни эслаётгандир. Балки келажакдаги ажойиб шаҳарни кўз олдига келтираётгандир. Эҳтимол Максим Горький кўчасининг энг гавжум жойида «Алексей Максимович Горький туғилган куннинг 100 йиллигида Горький шаҳри бинокорларидан — тошкентликларга» деган сўз ёзиладиган лавҳаларни ўйлаётгандир.

Горькийнинг ҳамшаҳарлари Тошкентда ҳам яхши ном қолдиришади. Улар қурган уй Ўзбекистон пойтахти меҳнаткашларига икки шаҳар дўстлигининг рамзи бўлиб қолади.

РЕВОЛЮЦИЯ БЎРОН ҚУШИ ЮРТИДА

Ока ва Волга дарёлари бўйига жойлашган қадимий рус шаҳри Нижний Новгород жаҳонга Алексей Максимович Горькийни берди.

Улуғ ёзувчининг ҳамшаҳарлари Горькийни эслатадиган жойларни ҳурматлаб ва авайлаб, муқаддас билиб сақлаб келмоқдалар. Бундай жойлар жуда кўп. Лекин горькийликлар бундай жойлардан бирига, айниқса меҳр-муҳаббат билан қараб келмоқдалар. Бу — «Каширин уйи».

Алёша Пешков ҳузурида

Худди почапўстинга ўралгандек бўлиб кўринган, деразалари ўймакор ёғоч тахталар билан безатилган бу пастак ёғоч уй дарров кўзга ташланади. Ҳовлининг атрофидаги ёғоч девор устида михлар диккайиб турибди. Ҳовли эшиги олдида ўрнатилган ёғоч устуннинг тепасида тўрт қиррали эски фонар кўзга ташланади. Бу фонар—шаҳарда XIX асрдан қолган бирдан-бир «чироқ».

Тўппа-тўғри сўқмоқ йўл бўёқхонага — пастак ёғоч уйчага олиб боради. Ичи бўёқ билан тўла хумлар ўрнатилган мана шу димиққан, кўримсиз хужрада Алёша кўзи ногирон уста Григорийдан: «Ука, шуни билиб қўй, каширинлар яхшиликни ёқтиришмайди, яхшиликка хасад кўзи билан қарашади», — деган биринчи турмуш ҳақиқатини эшитган эди.

Каширинлар турмушининг қабиҳликлар билан тўла кўпгина манзаралари «Болалик» қиссасида тасвирлаб берилган. Лекин қиссада ёзилганларни ўқиш бошқа-ю шу нарсаларни ўз кўзинг билан кўриш бошқа. Мана, бир вақтлар Ваня Циганокни босиб қолган катта ёғоч бут девор олдида турибди. Мана буниси ошхона-печь. «айб қилиб қўйган» одамларни ётқизиб қўйиб калтаклашга хизмат қилган скамейка, дарра-хипчинлар, калит бойламлари ва қулфлар солиб қўйилган тоғора.

Буюмлар ва нарсалар... Булар баджаҳл одамларнинг ваҳшиёна мешчанлик ахлоқи тўғрисида кўп нарсаларни билдиради. Кейин ёзувчи мана шуларни эслаб бундай деб ёзган эди: «Энди мен ўтмишни жонлантирар эканман, шуларнинг ҳаммаси худди мен тасвирлагандек бўлганлигига баъзан ўзим ҳам ажаб қоламан».

Лекин бу нодир музейда одамнинг диққат-эътиборини, айниқса, кўпроқ жалб қилаётган бошқа буюмлар ҳам бор. Алёша Пешков яхши ўқиганлиги учун берилган тақдирнома, у ўқиб чиққан биринчи китоблар— Пушкин, Лермонтов, Некрасов, Диккенс асарлари... Бувисининг хонаси — катта девор соати, бу соатнинг баҳайбат ликиллаб турган милидан Алёша жуда қўрқар эди. У Акулина Ивановнанинг таскин берувчи гапларини эшитиш учун паноҳ топиб шу ерга келар, шу жойда унинг ҳикояларини тинглар эди.

Бу уйдаги музей экспозицияси ҳамиша тўлдириб турилади. Алексей Максимовичнинг онаси Варвара Васильевнанинг юрти — Балахнадан қадимий кийим-кечаклар ва тўқилган тўрлар олиб келинди, каширинларнинг сақланиб қолган чойнаги, идиш-товоқлари, Горькийнинг қариндош-уруғлариникидан қидирила-қидирила охири топилди.

Бу уйни зиёрат қилган кишилар сони аллақачон бир миллиондан ошиб кетди. Келган кишилар ўз фикрларини ёзиб қолдирадиган дафтар зиёратчиларнинг қай томонлардан келганлигини яққол кўрсата олади. Шу дафтарга ўз фикрларини ёзиб қолдирган кишилардан фақат бир нечтасининг адресинигина айтиб ўтайлик: «Хабаровск... София... Норильск... Москва... Гавана... Прага...». Бу дафтарда жаҳондаги турли халқларнинг тилларида ёзилган ёзувлар бор. Шуларни ёзган кишиларнинг ҳар қайсиси ўзлари кўрган нарсалардан бениҳоя таъсирланганликлари ва кўнгилларига келган фикрларни жуда самимият билан баён қилганлар.

Ленин—мен учун афсонанинг қаҳрамони

Совет халқи А. М. Горькийнинг 60 ёшга тўлганлигини 1928 йилда нишонлаётган вақтда унинг юрти Нижний Новгородда ёзувчининг мамлакатда биринчи давлат музейи очилган эди. Кейин бу музей мосланмаган кичкина бинодан катта алоҳида бинога кўчиб ўтди. Музейнинг экспозицияси ўн олтита зал ва хонага жойлаштирилган. Унинг стендларида минг-минглаб экспонатлар бор.

Бу ердаги аксари буюмлардан Алексей Максимович қўлининг ҳиди келиб тургандек туюлади. Унинг китоблари... рус ва чет эл адабиёти, физика, химия, ўсимликлар биологияси дарсликлари. Шу китобларнинг кўпларида Горький қўли билан чизган белгилар бор.

Яқинда музейнинг бош бинода «Ленин билан Горький» деган янги экспозиция зали очилди. Залда тўпланган ҳужжатлар ва нарсалар икки буюк зотнинг дўстлиги тўғрисида ҳикоя қилади.

...Петербургдаги уйнинг катта фотографияси. Унинг остида, 1905 йил, деб ёзиб қўйилган. Мана шу бинода «Новая жизнь» газетасининг редакциясида пролетариат йўлбошчиси билан пролетар ёзувчиси биринчи марта учрашганлар. Унинг ёнидаги фотографияда «Капри ороли, 1908 йил» деб ёзиб қўйилган Владимир Ильич шахмат тахтасига тикилиб турибди. Горький эса мийиғида жилмайиб, унга қараб турибди. Экскурсоводларнинг айтишларига қараганда, Владимир Ильич Каприда Горький ҳузурига борганида унинг таржимаи ҳолига доир қиссалар ёзиш ниятини қизғин маъқуллаган.

Яна бир фотографияда В. И. Лениннинг Горький деган жойда сайр қилиб юрганлиги тасвирланган. Бу сурат Горькийга айниқса, қадрли эди. Чунки, Ильич унга шу суратни ўз қўли билан берган. Ёзувчининг ўзи бу фотографияни ўз юртида ҳаммага кўрсатмоқ учун музейга топширган эди.

1924 йилнинг январь кунларида Горький чет мамлакатда эди. Владимир Ильич вафот этганлиги тўғрисидаги хабар уни ларзага солди.

Горький Ромен Ролланга ёзган хатларида бундай дейди: «...Ҳа, азиз дўстим, Лениннинг вафоти шахсан мен учун оғир зарба бўлди. Унинг вафоти Россия учун ўрнини тўлдириб бўлмайдиган жуда катта жудолик эканлиги тўғрисида гапирмасам ҳам бўлади».

(Давоми 3-бетда)

• Бугун Покистоннинг миллий байрами

ДЎСТЛИККА БАҒИШЛАБ

Совет Ўзбекистони билан Покистон республикаси халқлари ўртасидаги дўстлик ва ўзаро ҳамкорлик тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Покистон Республика деб эълон қилинган кун ҳар йили шаҳримизда кенг нишонланади. Шу кунга 12 йил тўлиши муносабати билан шаҳримизда икки халқ ўртасидаги дўстликка бағишланган йиғилишлар бўлиб ўтди.

Ленин районидаги 156-мактабда ҳам Покистон республика, деб эълон қилинганлигининг шонли йиллигига бағишланган кеча бўлиб ўтди. Бу кунга бағишлаб ўқувчилар урду тилида «Фаиз Аҳмад Фаиз», «Бизнинг мактаб ўқувчилари урду тилида хат ёзишади» деган темаларда деворий газеталар ва стендлар тайёрлашди. Айниқса улар тайёрлаган Покистон, Ҳиндистон ва Ўзбекистон ҳақидаги альбомлар яхши чиққан.

Мактаб директорининг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосари М. Раҳимов кечани очади. Урду тили ўқитувчиси У. Алихўжаев «Покистон Республикасининг 12 йиллиги» деган темада доклад қилди.

Докладдан сўнг ўқувчилардан С. Қбрабоев, Д. Пўлатова, Х. Асорқуловалар урду тилида «Покистон ва бизнинг мамлакат», «Биз урду тилини ўрганамиз» мавзуларда доклад қилдилар.

Нон—азиз

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИНИНГ 1968 ЙИЛ 11 ЯНВАРЬ СОНИДА БОСИЛГАН «НОН» САРЛАВҲАЛИ МАҚОЛАСИ ҲАҚИДА

✦ ✦ ✦

«Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил 11 январь сонида республикадаги бир группа атоқли олимларнинг «Нон» сарлавҳали мақоласи босилиб чиқди. Мазкур мақолада совет кишиларининг фаровонлиги тобора яхшиланиб бораётганлигини таъкидлаш билан бир қаторда айрим жойларда халқ бойлиги—нонга нотўғри муносабатда бўлиш, уни исроф қилиш каби камчиликлар юз бераётганлиги танқид қилинган эди. Газетада босилиб чиққан бу мақола республика меҳнаткашлари томонидан кенг маъқулланиб қарши олинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети умумий овқатланиш корхоналарида ҳам, шунингдек рўзғорда ҳам нонни тежаб-тергаб ва авайлаб сарфлашнинг катта аҳамиятга эгалигини алоҳида ҳисобга олиб, газетанинг мақоласи ўз вақтида эълон қилинган деб ҳисоблади ва уни маъқуллади.

Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати, Дон маҳсулотлари ва аралаш озуқа саноати, Соғлиқни сақлаш, Маориф ва Савдо министрликларига, «Ўзбекбирлашув» правлениесига корхоналар ва ташкилотларнинг коллективлари ўртасида «Нон» сарлавҳали мақолани муҳокама қилишни кенг ташкил этиш ҳамда умумий овқатланиш корхоналари, даволаш ва мактабгача тарбия болалар муассасаларида нондан тежаб-тергаб фойдаланиш юзасидан тадбирлар ишлаб чиқиш; республика Озиқ-овқат саноати министрлигига нон комбинатлари ва заводларида, кондитер корхоналарида технология жараёнларини такомиллаштириш юзасидан чоралар кўриш ва пиширилаётган нон маҳсулотларининг сифатини оширишга эришиш топширилди.

Республика, область, шаҳар ва район газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетига деҳқонларнинг меҳнатини ҳурматлашни кенг пропаганда қилиш, умумхалқ бойлиги—нонга ҳурмат билан муносабатда бўлиш ҳақидаги материалларни тез-тез босиш ва эшиттириш таклиф этилди.

ШАҲАР ПРОПАГАНДИСТЛАРИ КЕЧАСИ

Кеча Округ офицерлар уйида ўтказилган шаҳар пропагандистларининг 5-традицион кечаси пролетар революциясининг улуғ доҳийси ҳаётини тасвирловчи тарихий кинокадрлардан бошланди.

Тошкент корхоналари беш йилликнинг икки йили мобайнида планга қўшимча 53 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардилар. Маҳсулот таннархини камайтириш ҳисобига 14 миллион сўм тежалди. Бу рақамларда партия сўзини оммага етказувчи пропагандистлар меҳнатининг ҳам ҳиссаси бор.

Кечада шаҳар пропагандистларини рағбатлантириш тўғрисида шаҳар партия комитетининг қарори ўқилди. 44 пропагандистнинг номи шаҳар партия комитетининг Фахрий китобига ёзилди. Улар сафида Н. С. Борисов, Р. А. Алимов, А. Л. Басова, К. Тошхонов сингари пропагандистлар бор. Кўпгина пропагандистларга ёдгорлик совғалари топширилди.

Тўрт ярим миллионлик партия ғояларини тарқатувчи пропагандистлар армиясини табриклаш учун жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочилари бўлмиш жангчилар, таниқли артистлар, ёзувчилар, шоирлар, композиторлар, комсомол ва пионерлар келишди.

Кечада КПСС Марказий Комитетининг инструктори В. П. Зайцев, шаҳар партия комитетининг секретари Р. Н. Бобожонова, назарий семинарларнинг бошлиқлари ва пропагандистлардан А. Ю. Иброҳимова, К. Обидова, Д. Я. Бугаев, подполковник В. И. Яковлев ва бошқа ўртоқлар сўзладилар. Сўзга чиққан ўртоқлар зўр ҳурмат учун ташаккур билдириб, бу ердагиларни бундан буён ҳам пропаганда методини такомиллаштиришга чақирдилар.

Кеча охирида санъат усталари ва энг яхши бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг қатнашчилари тантанали концерт беришди.

Буюк инсон ҳақида

1930 йилга қадар мен унинг асарлари билан таниш эмас эдим... Мен биринчи марта унинг «Болалик», «Одамлар орасида» деган асарларини ўқидим ва бу китоблар менда сира унутилмас таъсир қолдирди. Бу асарлар менинг келгусидаги бутун ижодий фаолиятимга таъсир этди. А. М. Горькийнинг повестлари ва ҳикояларида мен янги образлар учратдим, қаҳрамонларга характеристика беришни улардан ўргандим, ўз асарларимда халқ ҳикоялари ва эртакларидан фойдаланишни ҳам Горькийдан ўргандим.

Садриддин АЙНИЙ.

* * *

...Горькийнинг «Менинг дорилфунунларим» китобини ўқидим. Бу ўқиш... менинг ўй ва хаёлларимга шундай кучли таъсир қилдики, мен буни ҳозир ҳам яхшилаб айтиб беришдан ожизман.

Мен китобнинг қанчалик катта кучга эга бўлиши мумкин эканлигини биринчи марта тушундим. Менинг назаримда дунёнинг энг катта китоби шу эди ва бу қаноат мени яна Горький асарларига қараб тортди. Мен унинг «Она» романини ўқий бошладим... «Она» романи «Менинг дорилфунунларим» га нисбатан менинг назаримда, фил қаршисида буюк тоғ тургандай бўлиб қолди... Бу икки асарнинг мени қанчалик тарбия қилгани сира ҳам эсимдан чиқмас.

Ҳамид ОЛИМЖОН.

* * *

Дунёда ҳеч бир халқ, адабиёт йўқдирки, Горький ижоди таъсиридан баҳраманд бўлмаган бўлсин. Горький бутун дунё пролетар ёзувчиларининг устозидир.

Мирзо ИБРОҲИМОВ.

* * *

МЕН ФАХРЛАНИБ АЙТИШИМ МУМКИНКИ, РУС ТИЛИНИ ГОРЬКИЙ АСАРЛАРИ ОРҚАЛИ ЎРГАНДИМ. «ЧЕЛКАШ» ҲИКОЯСИНИ ЎҚИГАНИМДА ЎЗИМДА ҲАМ ҲИКОЯЛАР ЁЗИШ ИШТИЁҚИ УЙҒОНДИ. «ЧЕЛКАШ» МЕНИНГ УЧУН НАМУНА, МУТОЛАА МАНБАИ БЎЛИБ ҚОЛДИ.

Абдулла ҚАҲҲОР.

А. М. ГОРЬКИЙ

ГАРИБАЛЬДИ ҲАҚИДА БИРИНЧИ МАРТА ЭШИТГАНИМ

Мен биринчи марта бу улуғ ва порлоқ номни эшитганимда ўн уч ёшда эдим.

Ўша вақтда пассажир поездида ошхона югурдаги бўлиб, ҳам моторлар шовқинидан, ҳам куйган ёғ ҳидидан бошим қотиб, кун бўйи идиш-товоқ ювардим.

Қўлим ишдан бўшаган заҳоти ютга чиқардим.

У ерда учинчи даражали пассажирлар — деҳқонлар ва ишчилар йиғилишганди.

Қай бировлари ўтириб, бошқалари оёқда туриб, тўда бўлишганларича бир йўловчининг паст ва хотиржам овоз билан айтаётган ҳикоясини тинглашарди.

Мен ҳам қулоқ тутдим.

— Унинг исми **Жузеппе**, бизнингча — Осип, фамилияси **Гарибальди** бўлиб, ўзи оддий балиқчи эди. Ажойиб қалб эгаси бўлган у, душманлар мағлуб этган халқнинг аччиқ ҳаётини кўрди. Шунда у бутун мамлакатга эшиттириб, курашга чорловчи наъра тортди.

«Биродарлар, озодлик яшашдан кўра юксак ва қимматлироқдир. Ҳаммангиз душман билан курашишга қўзғолингиз, то уни мағлуб этганга қадар савалашамиз!» Шунда ҳамма унинг айтганини қилди, чунки халқ у ўлса ўлардики, аммо алдамаслигига ишонишарди. Ҳамма унга эргашди ва ғалаба қозонишди.

Кеч тушиб, қуёш Волга дарёсига бош қўйди. Қизғиш тўлқинлар гўё бир-бирларини қучишиб, ўпичлардан эриётгандек эди.

Кимдир паст овозда: «Қани, бизда ҳам биров шунақа курашга чорловчи наъра тортса эди!» — деди. Мени чақириб қолишди, озодлик қаҳрамонининг ёрқин ва буюк образини кўксимда жо қилиб кетдим.

Кейинчалик мен Италия тиғани Гарибальди ҳақида кўп китоблар ўқидим, аммо нотаниш кишининг қисқа ҳикояси ҳамма китоблардан ҳам юрагимда чуқурроқ из қолдирди.

Кимки мардонавор, бутун жону танини фидо қилиб халқнинг бахт-саодати йўлида хизмат қилган экан, унга мангу ёрқин, порлоқ ёдгорлик бўлсин.

Уларнинг номлари ҳаёт шодлиги, гўзаллик ва озодликни яратувчи қуёш нурларидек ҳар доим, мангуликка биз билан бирга бўлсин.

Изоҳлар:

Ют — кемада юқори палубанинг қуйруқ қисми.

Жузеппе Гарибальди (1807-1882) — Италия озодлиги курашчиси, миллий-озодлик курашининг раҳбари. Италия халқи қаҳрамони.

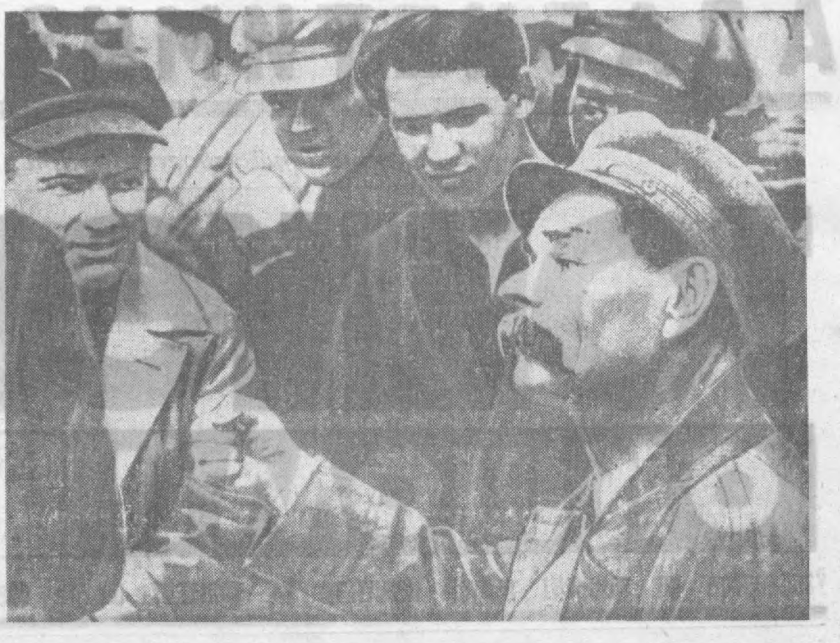

А. М. Горький ва С. М. Киров Ленинграддаги Болтиқ заводида (1920 йил).

ТАСС фотохроникаси.

СЕРГЕЙ ЕСЕНИН

(ШУ НОМЛИ АСАРДАН ПАРЧА)

Аниқ эсимда йўқ, еттинчими, саккизинчими йил эди Каприда Стефан Жеромский мен билан булғор ёзувчиси Петко Тодоровга қандайдир бир сабабга кўра Краковга бориб адашиб қолган аллақайси миллатга мансуб деҳқон боласи ҳақида гапириб берган эди. У бола шаҳар кўчаларида узоқ вақт тентираб юрибди-ю, лекин ўзи ўрганиб қолган ўша кенг далаларга чиқолмапти. Ниҳоят шаҳардан чиқиб кета олишига кўзи етмагач, Висла кўпригига бориб, тиз чўкканча, ибодат қилибди-да, бепоён далаларига олиб чиқиб ташлашни илтижо қилиб дарёга ёлворибди ва ўзини сувга ташлабди. Албатта, уни қутқаришипти. Лекин бола қаттиқ шикастланган экан, кейинроқ ўлибди.

Соддагина бу ҳикоя менга Сергей Есенин ўлимини эслатди. Мен Есенинни биринчи марта 1914 йилда қайдадир учратганман. У ўшанда Клюев билан бирга эди. Чамаси у менга 15-17 ёшлардаги боладай кўринди. Эгнида зангори кўйлак, узун камзул, оёқларига этик кийиб олган бу жингалаксоч ва хушрўй йигитча Самокиш Судковскийнинг чучмал открыткаларида тасвирланган бир-бирига ўхшаш бояр болаларини эслатди. Ёзнинг дим кечаси эди. Биз уччаламиз аввал Бассейн кўчаси, кейин Симеонов кўприги бўйлаб айландик. Тим қора сувга тикилганча кўприк устида бироз турдик. Нима ҳақда гаплашганимиз аниқ эсимда йўқ. Ҳар ҳолда уруш ҳақида бўлса керак—у эндигина бошланган эди. Есениннинг менда Петербургдай катта шаҳарга ботишмай турганини ўзи ҳам билган бир камсуҳан, қолаверса, гангиб қолган бир бола таассуротини қолдирди.

Бундай мўмин-қобил болалар кўпинча Калуга, Орёл, Рязань, Симбирск, Тамбов каби сокин шаҳарларда бўларди. Бундайлар кўпинча савдо расталарида югурдакми, д у р а д г о р л и к д а шогирдми, т у н г и базмхоналарда ўралашиб юрадиган ўйинчими, ашулачими, жуда узоқ борса, ўрта миёна, художўй савдогар болалари биланми юргувчи эди.

Кейинроқ мен унинг жуда ҳам самимий, ёрқин, поёни кенг шеърларини ўқиганимдан сўнг бу нарсаларни тунда ўша Симеонов кўпригида мен билан турган, гранит тошлар орасида қисилиб, буралиб оқаётган барқутдай тим қора сувга тишлари орасидан чирсиллатиб тупуриб турган, ғайри-табиий кийинган ўша бола ёзганига ҳеч ишонгим келмади.

Олти-етти йилдан кейин мен Есенинни Берлинда А. Н. Толстой квартирасида учратдим, жингалаксоч, жиккаккина ўша йигитчани энди фақат равшан чақнаб турувчи кўзларгина эслатиб турарди. Гўё у кўзлар шу вақт ичида ўткир бир шуълага чўмилиб олгандай равшан тортиб кетган эди.

Назир САФАРОВ

Горький

Бир минг тўққиз юз ўттиз тўртинчи йил. Август ойининг ўн тўққизинчи куни бўлса керак. Москва ҳавоси ҳар қачонгидан ҳам тиниқ, кўча-кўйда ўз тирикчилиги, ташвишида юрган ёш-қари москваликларнинг юзларида табассум, кўзларида шод-хуррамлик.

Бутуниттифоқ Совет ёзувчиларининг Биринчи съезди очилаётган кун. Мингларча москвалик ва турли шаҳар, қишлоқлардан келган меҳмонлар союзлар уйининг колонна зали биноси олдига тўпланишган. Ҳамма ола-зарак. Халқ кимнидир кутмоқда.

СССР ёзувчилари тарихий Биринчи съездининг делегатлари жумласидан марҳум Зиё Саид, Хусайн Шамс, Ойдин Собирова, Ғафур Ғулом, Ғайратий, Раҳмат Мажидий, мен ва ўнларча бошқа республикалардан келган делегатлар съезд мажлиси очиладиган бинога киролмасдан туриб қолдик. Союзлар уйининг атрофи, кўчалар оломон билан тўлиб тошган... На отлиқ ва на пиёда милициялар Союзлар уйининг колонна залига кириш учун йўл очолмас, оломон эгаллаб олган еридан бир қарич ҳам жилолмайди, жилиш учун жой ҳам йўқ. Биз делегатлар ҳам оломонга қўшилиб кетдик, булар орасидан ажралиб чиқиб, залга кириш имкониятидан мутлақо маҳрум эдик.

Оломоннинг кўзи, бутун эътибори катта йўлга қаратилган.

— Келяпти!—деб кимдир қичқирди.

— Худди ана шу машинада келяпти,—деб яна кимдир қичқириб юборди.

Катта йўл оломон билан тўлиб-тошганидан машина жилолмасдан тўхтаб қолди. Шофернинг «йўл очинглар» маъносида бераётган сигнали бефойда эди. Отлиқ ва пиёда милиция отряди одамларга бақириб-чақириб машинага йўл очиб беришга ундар эди. Кўзёқда, бир неча минут ўтар-ўтмай машина одамлар билан ўраб олинди.

— Горький!

— Алексей Максимович Горькийга ура!

— Ура!.. Ура! Ура! Севимли ёзувчимизга ура!—садолари янграб, бутун халқ, ёш-қари, аёл-эркак, қиз-йигитлар бир оҳангда қарсак чалишарди.

Машина оломон қуршовида қолди. Ҳамма машинага интилади. Машина одамлар исканжасига тушиб қолганидан, унинг эшигини ҳам очиб бўлмас эди.

Одамлар машина ичида Алексей Максимович бор-йўқлигига шубҳа қилиб:

— Балким машина ичидаги бошқа одамдир деса, машинага яқинроқ турган бир одам баланд овозда жавоб берди:

— Ўртоқлар! Алексей Максимовичнинг ўзгинаси. Ана-ана мўйловидан таниб турибман..

Бу ҳақиқатни эшитган оломон тобора машинага яқинлашиш учун талпинарди.

Милиция ва оломон ичидаги бақувват, эпчил йигитлар ёрдамида машинанинг олдини тўсиб олган одамлар орқага, ёнга сурилиб оз бўлса-да йўл очилди машина бино эшиги томон силжаб етди ва ниҳоят Алексей Максимович Горький узун қоматини базўр икки букиб машина эшигидан чиқди ва тик туриб олиб, ўз севимли китобхонларига қўшилиб қарсак чала бошлади.

Тинимсиз қарсак ва «Ура!» садолари бетиним янграр эди. Улуғ Горький баъзан қарсак чалишдан ўзини тийиб одамларга боқиб жилмаяр, узун хуш мўйловини силаб, қуюқ қош тагида порлаб турган теран кўзини тикиб, дунёда энг севган ва қадрлаган нарсаси одамларга чексиз меҳр-муҳаббатини изҳор қиларди.

Милиция ходимлари одамлар орасини ёриб дарвозага йўл олди. Энди улуғ ёзувчи учун Союзлар уйи колонна залига йўл очиқ. У ўзи севган китобхонлари билан хайрлашуви, ўз ташаббуси билан таъсис этилган тарихий съезд мажлисини очиши мумкин. Ўша дамда бутун дунё жамоатчилигининг кўзи Москвага тикилган. Улар улуғ совет ёзувчиси Горькийнинг совет адабиёти ва совет ёзувчилари зиммасига тарих юклаётган вазифалар тўғрисидаги докладини эшитишга муштоқ.

Алексей Максимович Горький ўзига қаратилган мингларча меҳрибон кўзлардан кўз узолмай тик туриб қолди. У гоҳ жилмайиб, гоҳ хуш бичим мўйловини силаб, гоҳ қарсак чалиб ўз ҳаяжонини боса олмаётган китобхон ва томошабинларини тинчитмоқчи бўлар эди. Лекин халқ вулқондек қайнаб тўлқинланар, уни сира тинчитиш мумкин бўлмаганди.

Мана шу вулқон оқимида зарра учқун бўлиб, мен ҳам қотишгандим. Китобларини ўқиб қалбимни мафтун қилган улуғ совет ёзувчиси буюк устоз Алексей Максимович билан биринчи учрашувим шу зайлда бўлган эди.

Максим Горький ва Садриддин Айний.

(Рассом Э. Эшонов деворга ишлаган плакатдан кўчирма).

ҲУСАЙН ШАМС

МЕН УНИНГ УЙИДА БЎЛДИМ

Мен Максим Горькийнинг асарларини ўқиб, шундай буюк ёзувчи билан гаплаша олармикинман, деб умид қилардим. Лекин кўриша олишимга ҳеч ишонмас эдим. Унинг асарларини ўқиганимда, унда бўлган санъаткорликка ҳавасим келарди. Ўйлардимки, шундай буюк бир ёзувчининг ҳузурида бўлиш, у билан гаплашиш жуда қийиндир деб. 1934 йилда уни Ёзувчилар қурултойини очиш вақтида биринчи кўрдим. Уйига борганимизда менга шундай туйилдики, гўё ўлиб кетган отам тирилиб келгандай бўлди. Унинг содда, меҳрибон гаплари ҳамма вакилларга ҳам баббаравар эди. Бизнинг ўйин ва ашулаларимизга қўшилиб турди. Мен бу учрашувни унутмайман.

Мен унинг «Она» асарини икки қайта ўқиб чиқдим. Бу асар ўқишга жуда ўнгай бўлиши ва тарихий фактларни яхши беришдан ташқари, менинг ўзимга қандай қилиб ёзиш кераклигини яхши ўргатди.

Мен «Ҳуқуқ» романини ёзганимда, «Она»дан кўп нарса ўргандим.

1936 йил.

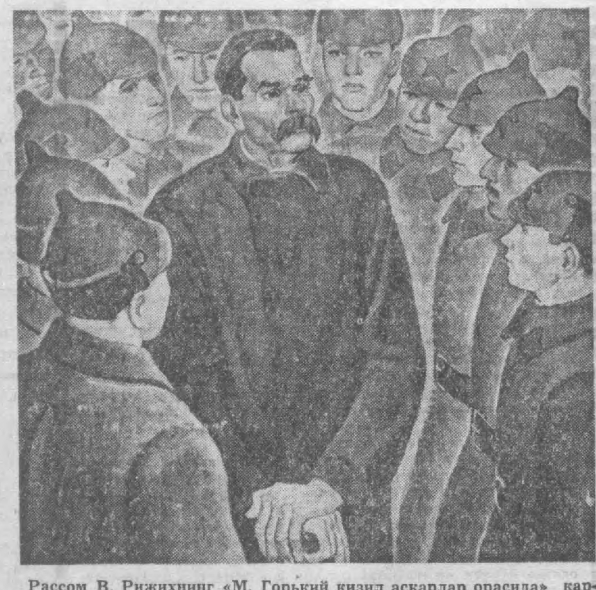

Рассом В. Рижихнинг «М. Горький қизил аскарлар орасида» картинаси.

ТАСС фотохроникаси.

Максим ГОРЬКИЙ

ПАРМАЛИК БОЛАЛАР

(ИТАЛИЯ ҲАҚИДАГИ ЭРТАКЛАРДАН)

Генуяда вокзал олдидаги кичкина майдонда бир ғуж халойиқ тўпланган — кўпчилиги ишчилар, аммо башанг кийинган, қориндор кишилар ҳам анчагина. Тўданинг олдида муниципалитет аъзолари. Уларнинг боши узра ипак билан нафис тикилган оғир шаҳар байроғи тўлғанади, унинг ёнида ишчилар ташкилотларининг хилма-хил рангдаги байроқлари хилпирайди. Попук ва боғич учларидаги зар ярқирайди, байроқ дасталарининг найзалари товланади, ипак шитирлайди, байрам кайфиятидаги одамлар тўдаси баайни босиқ овозла ашула айтаётган хордек гувуллайди.

Халойиқ тепасида, баланд пьедесталда — хаёлпа р а с т, ишонч учун кўп жафолар чеккан ва ғолиб келган, чунки ишонган — Колумбнинг ҳайкали. У ҳозир ҳам пастдаги одамларга қараб, худди мармар лаблари билан: «Фақат ишончи комиллар ғолиб келади» — деяётгандек. Унинг оёқлари олдига, пьедестал атрофига музикачилар мис трубаларини қўйишган, мис қуёш нурларида бамисоли олтиндек ярақлайди.

Ярим доира шаклидаги ҳайбатли мармар вокзал биноси қанотларини ёзиб, худди одамларни қучоқламоқчидек бўлиб турипти. Портдан пароходларнинг балкон ва деразаларида, тагидаги кўринмас винтнинг айланишлари, занжирлар жаранги, ҳуштак ва қичқириқлар эшитилади. Майдонда эса сукунат, димиқлик, борлиқ қуёшнинг иссиқ қучоғида. Уйларнинг балкон ва деразаларида, қўлларида гул тутган аёллар, баайни гуллардек байрам либосидаги болаларнинг қиёфалари.

Локомотив станцияга елиб келаркан ҳуштак чалади — тўда тўлғанади, худди қушлардек бошлар узра бир талай шляпалар парвоз қилади, музикачилар трубаларини қўлга о л и ш а д и, аллақандай сервиқор муйсафид кишилар, ўзларига зеб беришиб олдинга чиқишади, тўдага юзма-юз туриб, қўлларини ўнг ва чапга силтаб нималарнидир гапиришади.

Тўда оғир ва шошилмасдан сурилиб кўчада кенг йўлак очади.

— Кимни кутиб олишяпти?

— Пармалик болаларни!

У ерда, Пармада иш ташлашган. Хўжайинлар ён бермаяпти, ишчилар қийналиб қолишиб, очликдан мадорсизлана бошлаган болаларини тўплашиб Генуядаги дўстларига жўнатишяпти.

Вокзал устунлари тагида кичкина одамларнинг бир тенис қатори келмоқда, улар ярим яланғоч, жулдир, эски-туски кийимларида бамисоли, қандайдир ғалати бароқ ж о н и в о р л а рга ўхшаб кетишади. Бир-бирларининг қўлларини ушлашиб, беш қатордан бўлиб келишаётир — жуда кичкина, чангга ботишган, афтидан чарчашган. Юзлари жиддий, аммо кўзлари тийрак ва беғубор чарақлайди, уларни қаршилаб музика Гарибальди гимнини чалганида ориқ, ингичка ва оч юзчаларида мамнун табассум шод елиб ўтади.

Оломон келажак одамларини қулоқларни қоматга келтирувчи ҳайқириқ билан олқишлайди, улар қаршисида байроқлар, болаларнинг қулоғини батанг қилиб ва кўзларини қамаштириб мис трубалар ўкиради,— улар бунақанги кутиб олишдан бироз довдирашган, бир дақиқа орқага чекинади ва тўсатдан — қандайдир бирданига бўй чўзишади, кўкракларини кўтаришади, бир танага бирлашгандек юзлаб овоз, аммо бир тенисда қичқиришди:

— Яшасин, Италия!

— Яшасин, ёш Парма!—ҳайқирди тўда уларга ёпириларкан.

— Гарибальдига шон-шарафлар!—қичқиришади болалар, кулранг понадек тўда ичига кириб, унга сингиб кетаркан.

Отеллар деразаларида, уйларнинг томларида оппоқ қушлардек рўмолчалар ҳилпирайди, тепадан кишиларнинг усгларига гуллар ёмғири сочилиб, шод, қаттиқ қичқиришлар эшитилади.

Борлиқ байрам қиёфасига кирди, жонланди ва кўкиш мармар аллақандай шаффоф доғлар билан безанди.

Байроқлар тебранар, шляпа ва гуллар осмонга отилиб, кишиларнинг бошлари устида кичкина болаларнинг бошлари кўтариларди, гулларни тутаётган ва олқишлаётган кичкина қорамтир панжалар кўзга чалинади ва ҳавода тўхтовсиз гулдурос ҳайқириқ тинмайди:

— Яшасин, социализм!

— Яшасин, Италия!

Деярли ҳамма болалар қучоққа олинган, улар катталарнинг опичларида, аллақандай шоп мўйловли кишиларнинг кўкракларига тирмашган: музика, шовқин, кулги ва қичқириқлардан зўрға эшитилади.

Аёллар тўдага шўнғиб, келган болаларнинг қолганларини паноҳларига олишаркан бир-бирларига қичқиришади:

— Сиз иккитасини оласизми, Аннита?

— Ҳа, сиз ҳамми?

— Чўлоқ Маргаритага ҳам биттани...

Чор атрофда хурсанд ҳаяжонланиш, тантанали чеҳралар, нам, меҳрибон кўзлар, ҳалитдан у ер-бу ерда иш ташлаганларнинг болалари кавшанмоқда.

— Бизнинг замонимизда бу ҳақда ўйлашмасди! — дейди, қушбурун, қора сигара тишлаган чол.

— А — шундай осон...

— Ҳа. Бу осон ва оқилона.

Чол сигарани оғзидан олди, унинг учига қаради ва чуқур тин тортиб кулини туширди. Кейин эса, олдидаги афтидан ака-ука иккита пармалик болаларни кўриб башарасига қўрқинчли тус берди, хурпайди, — болалар унга жиддий тикилишди, — шляпасини кўзига тушириб, қўлларини ёнига ёзди, болалар, бир-бирларига қапишиб, қовоқларини солишди. Чол тўсатдан чўққайиб, ўтирди-да, қаттиқ, айнан ўхшатиб хўроздек қичқирди. Болалар яланг оёқлари билан тошларни депсинишиб, қаҳқаҳлаб кулиб юборишди. У эса жойидан туриб шляпасини тўғрилади ва нимаики қўлидан келса уни бажардим, деб ўйлаб, итоатсиз оёқларида тентираб нари кетди.

Букри, сочлари оқарган башараси жодугар кампирникидек, озғин аёл Колумб ҳайкали пиллапоясида туриб йиғлайди, қизарган кўзларини рангги ўчиб кетган рўмолининг учи билан артади. Шубҳали ва мажруҳ, ҳаяжонланган одамлар тўдаси орасида ғалати ёлғиз кўринади у...

Ёғоч башмоқли ва кулранг шляпаси елкасига тушган етти яшар болани қўлидан етаклаган қора соч генуялик жувон ўйноқи одимлар ташлаб келмоқда. Бола калласини силтаб, шляпани орқага сурмоқчи бўлади, у эса боланинг юзини яна қоплайди, аёл кичкина бошчадан уни илиб олади са шляпани юқори силтаб, қандайдир ашулани айтиб куладн, болакай юз-кўзи кулиб бошини қийшайтириб унга қарайди, кейин шляпани олишга уриниб сакрайди ва улар иккаласи кўринмай кетишади.

Йўғон қўллари яланғоч, кўн пешбандли новча киши бамисоли сичқондек олти яшар қизалоқни елкасига опичлаган ва сапсариқ, баайни оловдек боланинг қўлидан етаклаб ёнида бораётган аёлга дейди:

— Биласанми,— агар бу қўшилса... Бизни енгиш қийин бўлади, шундайми?

Жарангдор қаттиқ, тантанали қаҳ-қаҳа уриб, муштдек қизалоқни ҳавога иргитиб қичқиради:

— Яшасин Парма!

Одамлар болаларни етаклаб ва кўтариб кетишади, майдонда эзилган гуллар, конфет қоғозлари, шўх замбилчилар группаси ва улар тепасида янги дунёни очган кишининг олийжаноб қиёфаси қолади.

Кўчалардан эса, янги ҳаёт сари бораётган кишиларнинг шод қийқириқлари худди баҳайбат трубалардан қуйилаётгандек жозибали эшитилади.

Н. БОЙМАТОВ таржимаси.

РЕВОЛЮЦИЯ БЎРОН ҚУШИ ЮРТИДА

(Боши 1-бетда)

Горькийнинг Ленин билан дўстлиги тўғрисида Ильичнинг ёзган хатларида ҳам ҳикоя қилинади. Бу хатларда Ильич ёзувчининг соғлиғи тўғрисида нақадар жон куйдирганлиги кўриниб турибди. Бу хатлар бир-бирини тўлдиргандек бўлиб, уларнинг самимий муносабатларининг янги-янги жиҳатларини очиб беради. Горькийнинг Ильичга чексиз муҳаббат ҳислари билан тўлган сўзлари шу хатларни бир-бири билан бирлаштиргандек, мана шу дўстликка якун ясагандек бўлиб янграйди.

«Ленин мен учун афсонанинг қаҳрамони, ёниб турган қалбини ўз кўксидан юлқиб олиб, унинг олови билан одамлар йўлини ёритиб турган кишидек бўлиб туюлади».

«Горький академияси»

Ёзувчининг Нижний Новгороддаги охирги квартирасини шаҳарнинг қариялари «Горький академияси» деб эслайдилар. Мана шу квартира А. М. Горький давлат музейининг янги филиали бўлиб қолади.

Мартинов кўчасидаги Кишабаумнинг собиқ мана шу уйида Горький 1902 йилда Арзамас сургунидан қайтиб келганидан кейин оиласи билан истиқомат қилган эди. Бу уй шу кунгача яхши сақланиб қолган. Ёзувчи мана шу уйда «Чорбоғчилар» деган пьесасини ёзишни давом эттирди. «Она» қиссаси учун материаллар тўплади. Ўша вақт Алексей Максимовичнинг ижоди партиянинг сиёсий вазифалари билан, синфий кураш билан тобора маҳкам боғланиб бораётган вақт эди. Унинг номи эса бутун дунёга танилмоқда эди.

Мартинов кўчасидаги мана шу уйда Ф. Шаляпин, С. Скиталец, Л. Андреев, РСДРП Нижний Новгород ташкилотининг аъзолари А. Пискунов, Я. Свердлов, А. Яровицкий, артистлар, муаллимлар, студентлар кўп марталаб бўлишган. Рус турмушининг воқеалари шу жойда қизғин муҳокама қилинар эди. Ёш ёзувчилар ёрдам сўраб, ишчилар китоблар олиш учун шу ерга келишарди.

Горький ҳаётининг жўшқин жамоатчилик фаолиятининг ўша даврини акс эттирувчи кўп экспонатлар тўпланиб бўлди ва давлат музейининг фондларида сақланмоқда. Булар орасида квартира жиҳозларининг деярли ҳаммаси, мебеллар, идиш-товоқлар, суратлар, хайкаллар бор. Мана шуларнинг ҳаммасини ёзувчининг қариндош-уруғлари горькийликларга турли йилларда тортиқ қилишган.

Горькийнинг 100 йиллик юбилейи арафасида унинг набиралари ёзувчи оиласига тегишли бўлган ва ўз вақтида пойтахтга олиб кетган икки мингга яқин буюмни горькийликларга яна совға қилиб юборишди.

Шу буюмларнинг аксарияти «Горький академияси» экспозицияларидан жой олади. Бу музей шу йилнинг ўзидаёқ очилади.

Волга бўйидаги шаҳар улуғ санага катта байрамга тайёргарлик кўргандек ҳозирлик кўрмоқда. Майдонлар ва кўчаларда революция бўрон қушининг портретлари пайдо бўлди. Корхоналарда, клубларда, маданият саройларида тантанали йиғилишлар ўтказилмоқда. Бўлажак умумхалқ тантаналарида ёзувчининг ҳамшаҳарлари билан бирга Совет Иттифоқининг ҳамма республикалари ва чет мамлакатлардан келган, меҳмонлар ҳам қатнашади.

Г. ВОРОНИН,
(ТАСС мухбири).
Горький.

А. М. Горький. 1919—1920 йиллар.

ЁЗУВЧИ САБОҚЛАРИ

Санъаткор деб ном олган қалам соҳибининг ижод оламини ўрганиш: дардли ҳис-туйғулар билан суғорилган асарларининг китобхонларни ўзига мафтун этадиган сирлар калтинн топиш, бинобарин, у кашф қилган нафосат қонунларини таҳлил қилиш адабиётшунослик ва танқид учун сув билан ҳаводай зарурдир. Шунинг учун ҳам биз М. Горькийнинг сабоқлари ҳақида гапирганда масаланинг икки моментига диққатни жалб қилмоқчимиз. Биринчиси, қаҳрамонларни пластик — жонли қилиб тасвирлаш масаласи. Иккинчиси, жонли қилиб тасвирлаш билан биргаликда уларнинг эмоционал дунёсини кўрсатиш ва шу орқали жамият ҳаётини бадиий тадқиқот қилишдир.

Улуғ адиб ўзининг «Социалистик реализм ҳақида» номли мақоласида юракнинг буйруғи билан қўлига қалам олган ҳар бир ёзувчининг биринчи галдаги вазифаси ҳақида шундай ёзади: «Ёзувчи фақат қалам билангина эмас, балки сўзлар воситаси билан манзара чизишни, чизганда ҳам рассом сингари одамларни ҳаракатсиз тасвирлашни эмас, балки уларни сўз билан муттасил ҳаракатда ўзаро тўқнашувлардан иборат бўлган ҳаракатда, синфлар, гуруҳлар, якка шахслар курашида кўрсатиш лозимлигини тушуниши керак». К. Фединга ёзган хатларидан бирида шундай ёзади: «Қандай ёзиш лозимлигини сўрабсиз. Мана йигирма беш йил бўлибдики, бу масала мени ҳам қийнайди. Ҳай бу жиддий масала, мен масалада қийналаётирман, бундан кейин ҳам қийналаман. Менимча, масала мана бундай қўйилиши керак: қандай ёзса инсон асар саҳифаларидан жонли одамларга ўхшаб ҳаракат қилади. Масаланинг жиддийлиги ҳам мана шундадир».

Баъзан китобни ўқийверасан, ёзувчи сенга ўнлаб қаҳрамонлар ҳақида ҳикоя қилиб бераверади, ҳатто, уларнинг афти, гапиргандаги мимикаси ҳақида ҳам маълумот беради, аммо биз уларнинг қиёфасини кўра олмаймиз. Унинг дарди-ҳасратларига шерик бўлаолмаймиз. Натижада асарда тасвирланган қаҳрамонларнинг ўй-туйғуси ҳақидаги тасаввурларимиз юзаки бўлади.

Устоз адиб М. Горький эса доимо қаҳрамонларнинг ҳис-туйғуларини бутун мураккаблиги билан акс эттиргандагина уларнинг ғами, қайғуси, қувончи, дарди-ҳасрати ҳақида ҳикоя қилиб бериш мумкин деб ҳисоблайди. Бинобарин, уларнинг шахсий тақдирлари орқали халқнинг ижтимоий-тарихий тараққиёти ҳам кўрсатилади.

П. ШЕРМУҲАМЕДОВ.

ЙЎЛИДАН

(ХОТИРАЛАРДАН)

Союзлар уйининг колонна зали делегат ва меҳмонлар билан лиқ-лиқ тўла. Ҳамманинг кўзи саҳнада. Негадир менинг юрагим така-пука. Ҳамманинг нигоҳи, бутун эътибори саҳнага қаратилган. Минг-минг одамларни ўз қучоғига олган колонна зал жим-жит. Бирдан қарсак гурулади. Бўйдор, озғин, хуш мўйлов Горький ёқимтой табассум билан саҳнада кўринди. Пальто ва шляпасиз, костюмда кўринди. Стол олдига келиб, у ҳам қарсак чала бошлади. Хиёл бошини қийшайтириб залнинг у, бу томонига боло-хонага нигоҳ ташлаб қўярди.

Қарсак тинмасди. Алексей Максимович бўлса, бас қила қолинглар, деган маънода бош қимирлатиб, нутқи ёзилган қоғозга қараб, зал тинишини кутарди. Аммо зал тинимсиз, ҳар қаер-ҳар қаердан Горький, адабиёт ва партиямиз шаънига шиорлар отилиб турарди.

Зални тинчитиш иложи бўлмаганидан Алексей Максимович қовоғини уюб ўтириб олди. Шунда қарсак бир оз сусайди. Бу Алексей Максимовичга хуш келиб бўлса керак, жилмайиб ўрнидан турди.

— Азиз ўртоқлар!..

Қарсак тиниб зал энди жимиган эди, киночилар, фотографлар чаққонлик кўрсатиб ишга киришиб кетдилар. Прожекторлар кўз очирмас даражада саҳнага шуъла сочганида, Горькийнинг ғаши келди. Олдин мулойимлик билан: «ишга халақит бераяпсизлар, ўртоқлар!»—деб киночи ва фотографларга нутқи орасида гап суқиб қўярди. Лекин киночи ва фотографлар ҳам ишлашлари керак-да. Прожекторлар яна ёниб, уларнинг шуъласи Алексей Максимовичга тўғриланди. Бу гал Горький чинакамига хафа бўлиб:

— Ишлашга қўясизлармийўқми?!— деди сўзлашдан тўхтаб.

Киночилар аҳволнинг жиддийлашганини пайқаб, дарҳол дов-дастгоҳни йиғиштириб, четга чиқишди.

Алексей Максимович совет адабиёти ҳақида докладини бошлади. У шошмасдан, салмоқлаб гапирар экан залда унинг нутқи ва ҳар замон-ҳар замонда «уҳу-уҳу»лаб йўталишдан бошқа товуш эшитилмасди. Устоз гапларини тушуниб олиш учун бутун вужудим билан тинглардим. Баъзан тушунолмай хунобим ошарди, шунда ёнимда ўтирган Зиё Саидга секин мурожаат қилиб: «Нима дедилар, нима дедилар?»—деб сўрагудек бўлсам, у: «Қулоқ сол! Қулоқ сол?» деб кўзини Горькийдан узмасди.

Алексей Максимович умуминсоний адабиёт тўғрисида, инсон онгини ўзгартиришга қодир чинакам социалистик реализм адабиётини вужудга келтириш, халқ, партия ишига жон-дил билан берилган, замондошлари билан ҳамнафас совет ёзувчилари отрядини тарбиялаш, ёш ёзувчи кадрларга оталарча ғамхўрлик қилиш, ёзувчилик маҳорати тўғрисидаги сўзлари менга тушунарли эди. **«Мен совет адабиёти фақат рус тилидаги адабиёт эмас, балки Бутуниттифоқ адабиёти эканлигини уқтиришни зарур деб ҳисоблайман. Чунки қардош республикаларнинг ёзувчилари биздан фақат тиллари жиҳатидан фарқланиб, капитализм томонидан парчаланиб ташланган меҳнаткашлар оламини бирлаштирган ғоялар нури ва уларнинг самарали таъсирида яшаб ижод этмоқдалар»**,—деб уқдирган сўзларни улуғ Горький оғзидан эшитганман.

Устознинг миллий адабиётга ғамхўрлиги, унга берган юксак баҳоси бизлар учун бебиёс маънавий озиқ ва мадад бўлганди. Биз устознинг 100 йиллигини нишонлаётган кунларимизда ўзбек совет адабиёти Иттифоқимиздан ташқарига — қардош эллар ва Европа мамлакатлари китобхонларига бориб етиши реалист доҳий Горькиймизнинг номи билан бевосита боғлиқ эканини эътироф қиламиз ва фахрланамиз.

ВКП(б) Марказқўмининг «Адабиёт ва бадиий ташкилотларни қайта қуриш» тўғрисида 1932 йил 23 апрелда чиқарган қарори билан Горький аввал Бутуниттифоқ ёзувчилари союзи ташкилот комитети раиси, Бутуниттифоқ ёзувчиларининг биринчи съездидан сўнг Бутуниттифоқ совет ёзувчилар союзининг раиси сифатида адабий ҳаракатга бевосита раҳбарлик қилди. Айни бир вақтда миллий республикалар, шу жумладан, Ўзбекистон республикасида ҳам шундай ташкилот тузилди. Ўзбекистон ёзувчилари Бутуниттифоқ съездига қуруқ қўл билан бормади. Ғ. Ғуломнинг «Кўкан батрак» поэмаси, «Ўзбекистон», «Тўй» шеърлари, Ғайратийнинг «Онамга хат», Уйғуннинг «Коммунизм гул боғларида», Ҳ. Олимжоннинг «Бахтлар водийси», «Маҳорат», Ҳ. Пўлатнинг «Полвон», Ойбекнинг «Дилбар давр қизи» поэмалари, Ойдиннинг «Тингла, қўзим», Садриддин Айнийнинг «Қуллар», А. Қаҳҳорнинг «Сароб», Ҳ. Шамснинг «Душман», А. Қодирийнинг «Обид кетмон» романлари, Зиё Саид, Яшин, Фатхуллин, У. Исмоилов, Анқабой ва бошқаларнинг драма асарлари худди шу даврнинг ҳосили эдики, совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ биринчи съездида қўшимча доклад қилган Раҳмат Мажидий, Зиё Саид ўртоқларнинг мисоллари юқорида келтирилган далилларга асосланган эди.

СССР ёзувчиларининг биринчи съезди совет адабиётининг ривожига асос солди. Горький солган бу асос бугун камол чўққисига парвоз қилиб бормоқда Съезд горькийча мазмун кашф этган эди, унинг ташаббуси билан ташкил топган ижодий союз ва унинг отрядлари Горький традицияларига содиқ бўлиб келди ва келажакда ҳам шундай бўлиб қолади.

Мен Горькийдек улуғ сиймо билан замондош бўлганим учун бахтиёрман.

Мен бутун адабий фаолиятимда Горький адабий мактабидан баҳраманд бўлиб келаётган кўп минглн шогирдларининг энг ушоғи сифатида Горькийдек ростгўй, принципиал, одамларга ғамхўр, совет халқига беминнат дастёр бўлиш учун ҳаракат қилиб келдим. Бундан сўнг ҳам, халққа, коммунистик партияга содиқ бўлиб қоламан.

Чинакам ишчилар, меҳнаткаш халқ ва зиёлилар манфаатини ёқлаб, унга истиқбол йўлини равшан кўрсата олган ўз кўлами эътибори билан Горькийга тенг келадиган чинакам ёзувчи дунёда камдан-кам бўлса керак.

Ғам-қайғуда, шод ва хуррамликда халқ билан ҳамдард бўлиб, халқ ҳаётини куйлаган ёзувчигина халқ юрагига йўл топа олади. Улуғ Горький ўзининг шоҳ асарлари билан халқ қалбини забт эта олган биринчи ва такрорланмас совет ёзувчиси эди.

Мана биз совет ёзувчилари ўз адабий фаолиятимизда кимга тақлид қилишимиз ва кимдан кўпроқ ўрганишимиз керак.

Ўлмас Горькийнинг умри, адабий мероси қуёшдек барқарор. Горький совет ёзувчиларининг байроқдори эди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Билим юрти саҳнасида

Республика мактабгача музика тарбияси билим юртига М. Горький номидаги рус драма театрининг артистлари меҳмон бўлиб келишди. Улар орасида Ўзбекистон ССР халқ артистлари М. Ф. Мансуров, А. С. Малковский, К. Г. Ефремова, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Л. С. Колесников. Филатов, З. Н. Макова ва бошқалар бор. Меҳмонларни ўқувчи йигит-қизлар самимий кутиб олдилар.

Билим юртининг илмий бўлим мудири А. Абдуллаев кечани очиб, А. М. Горькийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида доклад учун Л. С. Шоколевага сўз берди.

Драма театрининг артистлари ижросида Горькийнинг «Клим Самгин ҳаёти» романи асосида яратилган «Бўш қалб тарихи» («История пустой души») ва «Энг сўнгги нусха» («Последний») спектаклларидан парчалар кўрсатилди.

ЭРТАК

ҚИЗ ВА ЎЛИМ

М. ГОРЬКИЙ.

I

Қишлоқдан ўтарди жангдан қайтган шоҳ.
Юрагида алам, кек дағдағаси.
Бутазор ичида жаранглар ногоҳ,
Қиз қаҳ-қаҳаси.
Малла қошларини чимириб ёмон
Депсинди подшоҳ, отини урди.
Етди қиз устига мисоли бўрон,
Совутлар шарқираб, можаро қурди:
«Эй, сен! — деб бақирди дарғазаб, дағал.
Нега тиржаясан, қиз ўлгур, нечун?
Ғалаба қозонди душманим бу гал,
Лашкарларим қирғинга дуч бўлди бутун.
Асир тушди талай саройнинг аҳли
Яна куч йиққали элга келяпман,
Мен — сенинг шоҳингман, ғамдан
ўляпман.
Аҳмоқча кулгингга чидайми ҳали?»
Яланғоч сийнасин беркитар экан,
Шоҳга жавоб берар қиз ўша замон:
— «Чекил, ёрим билан суҳбатла бандман.
Яхшиси — йўлингдан қолма, отахон».
Севдингми, бас писанд эмас шоҳлар ҳам,
Шоҳлар-ла суҳбатга ҳеч фурсат қолмас.
Баъзан севги шундай ёнаркан илдам,
Меҳробдаги шам-да бундай ёнолмас.
Подшоҳ ғазабдан қалтираб кетди,
Содиқ қулларига тез фармон этди:
— «Бу қизни зиндонга ташланг, қулф
урииг.
Ёки, энг яхшиси бўғиб ўлдиринг!»
Шоҳнинг сайслари, амалдорлари
Хўмрайиб, бужмайтиб макрли юзни,
Қизга ташландилар иблис сингари
Ва ўлим қўлига бердилар қизни.

II

Доим иблисларга бош эгар Ўлим,
Аммо кайфи ўз-а эди ўша кун —
Ахир, баҳор фасли — ҳаётбахш, сўлим.
Қўзғар ҳаёт ҳисси муҳаббат, тўлқин,
Ўша кампирда ҳам. Зерикарди у —
Доим бадбўй мурда ҳидин ҳидлашдан,
Турли касаллар-ла одам йўқ қилув,
Вақтни ўлим пайти билан ўлчашдан.
Ўлим ҳам лақиллаб юрмоқни истар,
Жонига текканди: беҳуда қўрқув,
Муқаррар учрашда — фарёд ва қий-чув
Жонига текканди мотам — тобутлар.
Ўзи-ку бесавоб ишлар билан банд,
Ифлос ва иллатлик ернинг юзида,
Ўз ишини билиб бажарар, гарчанд,
Одамлар ўлимни ортиқча билар,
Бу эса ўлимга кўп алам қилар.
Аччиғин чиқарар одам подаси.
Баъзан олиб кетар ёруғ дунёдан—
Энг азиз арзанда одам боласин.
Қари кампир — ўлим иблисни севса,
Жаҳаннам ўтида нафас олсайди,
Иблиснинг жингалак олов сочлари —
Дардида йиғласа, севиб ёнсайди...

III

Қиз ўлим олдида дадил туради,
Даҳшатли зарбани бемалол кутиб.
Ўлим-чи, ачинди ва ғудурлади:
— «Жуда ёш экансан! Шоҳга не айтиб,
Уни хафа қилдинг?
Келди ажалинг,
Азоб еб ўласан, етибди галинг».
— «Аччиғинг келмасин, — деди қиз
шунда, —
Хафа қилғулик иш этмадим ҳеч ҳам,
Кўм-кўк бутазорнинг кўланкасида
Биринчи гал бўса оларди эркам.
Кўзга кўринарми подшоҳ ўша тоб,
Нетайки, қайтаркан урушдан хуноб.
Шоҳга деяқопман мен ўша замон,
Яхшиси — йўлингдан қолма, отахон!
Ёмон гап айтмадим, шекилли, аммо
Кўргинки, бошимга тушди не бало!
Нетай! Сендан қочиб, қайга борардим —
Ўламан шекилли тарқамай хумор.
Жон Ўлим, ўтиниб сендан сўрардим —
Рухсат қил, ўпишай ёр билан такрор».
Бу ўлимга қизиқ туюлди шу дам,
Бундай ўтинч қилмас ҳеч ким ўлимга,
Ўйлар: «Ўпишмоқни тарк этса одам —
Нетарман дунёда? Керакман кимга?»
Кўклам қуёшининг иссиғида жим
Суякларин тоблаб ўлтирган Ўлим—
Илонга кўз қисиб, дер: «Бор ўпишгин,
Тун сеники, тонгда оларман жонинг».
Тош узра ўтириб ўлим кутарди.
Чолғисини ялар — заҳарлар илон.
Қиз бахтига сиғмай фарёд кўтарди.
Ўлим ғудурлаб дер: «Борсанг-чи,
чаққон».

IV

Кўклам қуёшида исинган Ўлим
Эскирган, тўзилган чориғин ечди.
Тошга ёнбошлади ва ухлади жим.
Ёмон тушларида шу ҳоллар кечди:
Гўёки, Ўлимнинг отаси Қобил,
Узоқ эвараси Иуда икковлон —
Тоққа тирмашармиш, бемадор секин,
Худди ўрмаловчи иккита илон.
Қобил қараб кўкка нурсиз кўзлар-ла —
— «Эй худо!» — деб инграр мунгли ва
нолон.
Ёвуз Иуда ҳам ғамнок сўзлар-ла —
— «Худо!» дерди, ердан кўз олмай ҳамон.
Тоғ бошида, алвон булут устида
Ўтирарди худо, ўқирди китоб.
Юлдуз-ла ёзилган ҳамма бетида.
Сомон йўли бир бет, кичкина бир боб.
Тоғнинг чўққисида турар Микоил,
Унинг оқ қўлида бир боғлам чақмоқ.
Йўлчиларга сўйлар қаҳрли ва зил:
— «Қабул қилмас сизни! Йўқолинг
тезроқ!»
— «Микоил!» — деб Қобил қилар
илтижо, —
Биламан, дунёда қилдим зўр гуноҳ,
Мен ёрқин Ҳаётнинг қотилин туғдим,
Мен разил ўлимнинг отаси, эй-воҳ!»
— «Микоил! Биламан», — дерди Иуда,—
Қобилдан ҳам баттар менман гуноҳкор,—
Чунки мен у малъун Ўлимга сотдим
Худонинг қуёшдай дилини бир бор.
Ялиниб ёлборар икков баробар:
— «Микоил! Сен айтгин раҳм қилсин у,
Бир оғиз сўз айтса биз учун етар,
Ундан биз кечирим сўрамаймиз-ку!»
Микоил секин дер уларга қараб:
— «Арзингни худога айтдим мен уч бор,
Жавоб бермади у менга икки гал,
Энг сўнг деди чайқаб бош, парвардигор,
— «Тураркан Ҳаётни сиртмоқлаб ажал.
Қобил, Иудага бўлмас кечирим!
Ўлимни абадий енгар бўлса ким,
Иккисин ўша куч кечирсин, майли».
Қотил, Сотқин ҳуши бошидан учди,
Бир-бирин қучоқлаб зор йиғлаб шу он
Сассиқ ботқоқ сари, юмалаб тушди..
Ботқоқда жинлару алвасти, шайтон
Хуррам қутиришиб, тортишиб ясов,
Қобил, Иудага тупира бошлар,
Сассиқ ботқоқликда кўкимтир олов.

V

Ўлим туш пайтида уйқудан турди,
Атрофга қаради — келмаганди қиз!
Ўлим уйқусираб минғиллаб дерди:
— «Озган қиз, тун қисқа бўлдими,
эссиз!»
Четан орқасидан узиб вистани
Ўлим ҳидлар эди, кўкка боқарди:
Терак баргларини қуёш нурлари
Зарга ўрагани унга ёқарди.
Қуёшга қаради Ўлим ва бирдан
Бошлади ҳунук куй билган еридан:
— «Ҳеч аямай кишилар
Дўстини ўлдиришар.
Кўмгандан сўнг куйлашар:
«Жойинг жаннатда бўлсин!»
Тушунмайман мен шунга:
Золим урар-да қувар
Лекин ўлганда йиғлар
«Жойинг жаннатда бўлсин!»
Ўлдими яхши одам,
Ё ўғрими, чекиб ғам,
Куйлашар бунга куй ҳам:
«Жойинг жаннатда бўлсин!»
Аҳмоқми, ҳайвон, нодон,
Ўлдираман беомон.
Бирдан куйлашар ҳамон:
«Жойинг жаннатда бўлсин!»

VI

Қўшиғин тугатар, қистар аччиғи,
Бир кеча кундуздан вақт ўтди кўпроқ
Қиз эса келмайди, бу на қилиғи,
Бу — ёмон Ўлим-ку ҳазилдан йироқ...
Тобора хит бўлиб, бўғарди жаҳли,
Чориғ ва жандасин кийди у нотин.
Ой чиқарин зўрға кутиб, аламли,
Йўлга тушди кузги булутдан қўрқинч.
Соатдан сўнг кўрди: ўрмон панасида
Шудринг тушган ёнғоқ тагида гул юз,
Атлас майсазорда, ой шуъласида
Кўклам парисидай ўтирарди қиз.
Эрта баҳор ери каби яланғоч, —
Қизнинг оқ сийнаси ҳаёсиз очиқ,
Ипакдай танида, гул юзида оч—
Бўсаларнинг изи юлдуздай сочиқ.
Кўкраклар юлдуздай безар кўксини,
Кўзлар ҳам юлдуздай чақнаб пирпирар,
Осмонга, зангор соч тун сўқмоғига —
Сомон йўлларига тикилиб қарар.
Кўзлари остида кўкимтир ҳалқа
Ёқутдай қипқизил лаблари, бети,
Унинг тиззасига қўйиб бошини,
Чарчаган кийикдай мудрар йигити,
Ўлим қаради-ю, бўш чаноғида
Яллуғланган нафрат олови сўнди:
— «Нега, Мома Ҳаво каби тангридан —
Қочиб, бутазорга яширингдинг?» деди.
Ой, юлдузга сероб кўкдай тани-ла
Ёрини ўлимдан қўриқлаб, дер қиз:
— «Тўхта, шовқин солма, чолғинг
товши-ла
Бечора ёримни қўрқитма ҳаргиз.
Мени сўкма, ҳозир бораман, гўрга
Кираман, ётаман, ерга тақилма!
Вақтида келмадим айтганинг ерга,
Айб менда, ёримга ҳеч жафо қилма.
Ўйладим — ўлим ҳам узоқ, эмас-ку,
Йигитни яна бир тўйиб қучоқлай,
Мени ҳам жонидан ортиқ севар у.
Уни кўр, нақадар чиройли бола.
Назар сол, юзимда ва оқ сийнамда —
Не излар қолдирди — оловли лола
Каби яшнаб ётар нафис танамда!»
Ўлим ҳам уялиб куларди секин:
— Тўғри, ўпишибсан қуёш-ла, лекин, —
Ўзинг ҳам ўйлаб кўр, сен битта эмас,
Мингларни ўлдирмоқ керак, вақт кутмас
Иш кўпу фурсат оз, қаридим энди —
Мен фурсатга содиқ қиламан хизмат.
Ҳар дақиқа учун куяман. Бўлди —
Қани қиз тайёрлан, бас, келди фурсат.
Қиз дейди: «Ёр мени қучоқлаган пайт —
На ер ва на осмон кўзга кўринар.
Дилимга тўлади самовий қувват,
Дилимда самовий бир олов ёнар.
Тақдирнинг олдида ортиқ титраш йўқ,
На худо, на одам бўлмайди даркор,
Шодлик — бола каби шодланар ўзи,
Севги ўз-ўзидан бу дам миннатдор».
Ўлим жим ўйланиб қолди жиддийроқ,
Кўрди — қиз қўшиғи осон тугалмас.
Дунёда қуёшдан гўзал худо йўқ.
Ва севги ўтидан гўзал ўт бўлмас!

VII

Ўлим жим туради, қизнинг сўзлари
Ҳасад оловида ёқар суягин.
Уни элтар гоҳ ўт, гоҳо муз сари,
Жаҳонга не берар ўлим юраги?
Ўлим она эмас ва лекин хотин,
Унинг ҳам юраги ақлидан устун,
Бордир ўлимнинг ҳам шум юрагида —
Шафқат-да, нафрат-да, ғам куртаги-да,
Ўлим кимни яхши кўрса ўшанга—
Сукунатнинг улуғ нашъасин сўйлар,
Ким дардида ёниб куйса ўшанга
Тунлари меҳр-ла ўшани куйлар...
Ўлим деди: — «бўлсин мўъжиза, майли!
Сени ўлдирмайман. Яшайбер, яша!
Фақат, сен-ла бирга, сен бор туфайли —
Муҳаббат ёнида бўлғум ҳамиша!»

Шу палладан бошлаб бу кунга қадар,
Севги, ўлим билан опа-сингилдай —
Севгининг кетидан ажралмай юрар:
Ўткир чолғи судраб, худда совчидай,
Синглиси Муҳаббат сеҳрлагандай
У билан ҳар ерда ўтказар вақтин,
Тўю-азада ҳам, тузар ҳеч толмай
Муҳаббат шодлигин ва ҳаёт бахтин.

Ж. Шарифий таржимаси.

МОСКВАЛИКЛАР ШАҲАРЧАСИДА

Москвалик бинокорлар пойтахт қурилишида баракали меҳнат қилмоқдалар. Улар ҳозир ҳам шаҳримизнинг турли чеккаларида бунёдгорлик ишларини олиб боришяпти.

Пойтахтлик қурувчилар севимли рус пролетар ёзувчиси Максим Горький туғилган куннинг бир асрлик юбилейини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олишяпти. Бу шонли санага бағишлаб адабий кеча, бадиий ўқиш ўтказмоқдалар. Ёзувчи ҳаёти ва фаолияти билан боғлиқ бўлган фотогазеталар тайёрладилар.

«М. Горькийни кўрганлар суҳбати»

Шу йил 25 март кундуз соат 2 да Ҳамид Олимжон номидаги Адабиётчилар уйида «М. ГОРЬКИЙНИ КЎРГАНЛАР СУҲБАТИ» мавзуида шаҳар ёзувчиларининг йиғилиши бўлади, сўнгра М. Горький асарларидан парчалар ва шеърлар ўқилади.

Йиғилишга қизиққан ўртоқларнинг келишлари сўралади.

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО ТЎЛҚИНЛАРИДА

23 МАРТДА ШАНБА

Биринчи

18.00 «Лирик тароналар» деган концерт.
18.40 Спорт эшиттириши (ўзбекча).
19.20 Ўзбекистон санъат усталарининг концерти.
20.00 «Гулшан». Адабий-музикали эшиттириш такрорланади.
21.00 «Қардош коммунистик партиялар ҳаётидан» (ўзбекча).
21.10 «Сиз ёқтирган асарлар». Радио эшитувчиларнинг талабларига мувофик концерт.
22.20 «Шанба оқшомида» деган концерт.
23.10 «Куйлар тинглаб дам оламиз» деган концерт.

Иккинчи

19.00 Ҳажвий ҳикоялар (ўзбекча).
19.30 Ўзбекистонда тожик маданияти декадаси. М. Турсунзода. «Жони ширин» поэмаси (русча).
20.00 Ҳ. Мавлонова ва Р. Толмасов куйлайди (тожикча).
20.30 Озарбайжон куйлари.
20.50 «Проблемалар, тадқиқотлар, ўйлар» (русча).
21.00 Куйлар, қўшиқлар, рақслар (русча).
21.30 Татар куйлари.

24 МАРТДА ЯКШАНБА

Биринчи

6.15 Тонгги концерт.
7.45 «Оила ва мактаб деган эшиттириш (ўзбекча).
8.25 «Бахтиёрликни куйлаймиз» деган концерт.
9.30 Ҳазил қўшиқлар (ўзбекча).
9.50 Халқаро мавзуларда суҳбат (тожикча).
10.30 Шарқ куйлари.
11.15 «Табассум» радиожурнали.
12.15 «Эрталабки салом» (Москва).
13.30 Берлин радиоси эстрада оркестри ва солистларининг концерти.
15.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча).
15.10 Сиз ёқтирган артистлар концерти (ўзбекча).
17.40 Экран янгиликлари.
18.00 Музикали салом (ўзбекча).
18.40 С. Франк. Ре минор симфониясининг биринчи қисми.
19.20 Топишмоқли концерт (ўзбекча).
20.00 «Ёшлик» радиостанциясининг программаси.
20.30 Енгил куйлар (ўзбекча).
21.00 Дунё харитаси олдида (ўзбекча).
21.10 «Оқшом бўлганда» деган лирик концерт (ўзбекча).
22.10 «Табассум» радиожурнали. Такрорий эшиттириш.
23.10 «Хайрли кеч» деган концерт.

Иккинчи

8.25 И. Штраус куйлари.
9.15 Реклама ва эълонлар.
19.00 Мақомлардан парчалар.
19.30 Эстрада концерти (русча).
20.00 «Юность» радиостанциясининг программаси (Москва).
21.00 Ёш ижрочилар концерти.
21.30 Хоразм халқ қўшиқлари.

Учинчи

14.00 В. Соловьев-Седой. «Муқаддас орзу» оперettасининг монтажи.

25 МАРТДА ДУШАНБА

Биринчи

6.15 Тонгги концерт.
8.25 «Бахтиёрликни куйлаймиз».
9.15 «Ижроия комитет ва депутатлар» деган эшиттириш (ўзбекча).
9.30 Ўзбек кинофильмларидан куйлар.
9.50 Агроном маслаҳатлари. «Деҳқонларнинг баҳор тараддуди» (тожикча).
10.30 Г. Мушель. Скрипка ва оркестр учун концерт.
11.15 «Мусобақадошларимизнинг ишлари» деган эшиттириш (русча).
11.25 Ўзбек халқ қўшиқлари.
12.15 «Дўстлик» радиожурнали. Микрофон билан Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон бўйлаб (русча).
13.30 Енгил чолғу куйлари (русча).
16.10 «Композитор С. Бобоев» деган концерт-очерк (ўзбекча).
16.50 «Правда» газетасининг обзори (ўзбекча).
17.00 Татар куйларидан концерт.
17.20 Қозоқ куйлари.
18.00 «Коммунистик партия — совет халқининг жанговар отряди» деган суҳбат (ўзбекча).
18.10 Ўзбек артистлари ижросида тожик қўшиқлари.
19.20 Ўзбек давлат филармонияси артистларининг концерти.
20.00 «Совет Ватани посбони». «Юность Узбекистана» радиостанциясининг программаси (русча).
20.30 Совет Армияси жангчилари учун концерт (русча).
21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча).
21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт.
22.20 Шоир Туроб Тўланинг ижодий портрети (ўзбекча).
23.15 Дам олиш концерти (ўзбекча).

Иккинчи

8.25 А. Новиков ва С. Туликов қўшиқлари.
9.15 Реклама ва эълонлар.
9.30 Концерт.
19.00 СССР халқларининг қўшиқ ва рақслари.
19.30 Жая Тер-Меркерян чалади.
20.00 Ҳ. Нуъмон ва А. Шораҳмедовнинг «Ота» романидан парча (тожикча).
20.30 «Сиҳат-саломатлик» радиожурнали (русча).
21.00 «Мен—коммунист» деган радиокомпозиция (ўзбекча).
21.30 Москва. Миллионлар ленинча университети.
21.50 Рус классиклари. Л. Толстой. «Казаклар» радиопостановкаси (русча).

Учинчи

14.00 Уйғун. «Қалтис ҳазил» радиоспектакли (русча).
16.00 «СССР халқ артисти Ҳ. Носирова куйлайди» деган концерт-очерк.
16.55 Мақомлардан парчалар.
18.00 Ўзбек композиторларининг кантаталари.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА КЎРИНГ

23 МАРТДА ШАНБА

Биринчи

(3-КАНАЛ)
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
Ўзбек тилида:
18.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Студентлик—олтин даврим».
19.00 Телевизион янгиликлар.
19.15 «Хатлардан — қўшиқларга». Концерт.
20.10 Эшиттиришлар программаси.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
20.15 Эфирда «Молодость».
21.15 Киносаёҳатчилар клуби.
22.15 Эфирда «Молодость». Ёшлар санъати фестивали.
23.30 «Вақт» информацион программаси.
24.00 «Ўтмиш кунлар қўшиқлари ва романслари». Тамара Церетели куйлайди.
01.00 Ленинград балети усталари.
02.15 Москва эшиттиришларининг охири.

Иккинчи

(5-КАНАЛ)
МОСКВА КЎРСАТАДИ
18.00 Хоккей бўйича СССР биринчилиги. ЦСКА — «Спартак». Танаффус вақтида телевизион янгиликлар.
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
20.15 «Яшарган чўл» (қозоқ тилида).
Ўзбек тилида:
21.05 Юнус Тўраев куйлайди. Суҳбатли концерт.
21.45 «Севги ва лимандралар». Бадиий фильм.

Учинчи

(9-КАНАЛ)
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ
Рус тилида:
18.00 Экран — болаларга.
18.30 Наврўз байрами.
19.00 Ҳафта янгиликлари.
Тожик тилида:
19.15 «Келажаги порлоқ киши». Бадиий фильм.
20.45 Рассом устахонасида.
21.05 Адабий театр.
22.00 Ҳафта янгиликлари.
22.15 Музикали экран.

24 МАРТДА ЯКШАНБА

Биринчи

(3-КАНАЛ)
10.55 Эшиттиришлар программаси.
Рус тилида:
11.00 Болалар учун кинофильм.
11.20 Болалар учун. «Ўйлаб топ».
11.50 «Панжангни бер, дўстим». Бадиий фильм.
Ўзбек тилида:
13.00 Ўқувчилар учун. «Ёш куч». Спорт программаси.
13.30 «Доира». Бадиий фильм.
14.20 «Эртак кетидан эртак». «Кенжаботир».
15.20 Хотин-қизлар, сизлар учун!
16.55 Эшиттиришлар программаси.
17.00 Рус тилида телевизион янгиликлар.
17.10 Ўзбекистонда биринчи совет мактаби.
17.50 Киносаёҳатчилар альманахи.
18.10 Афсона ва куйлар.
18.50 Навоийхонлик.
19.00 Телевизион янгиликлар.
19.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. ВЛКСМ 50 йиллиги олдидан. «Азамат ўлка ёшлари».
Рус тилида:
20.15 Катталар учун. «Чайладаги жаннат» деган мультфильм.
20.25 Фақат катталар учун. «Золтан Карпати тақдири». Бадиий фильм.
21.45 «Наврўз байрами». Музикали эшиттириш (ўзбек тилида).

Иккинчи

(5-КАНАЛ)
11.00 Ўқув эшиттиришлари программаси. Ўзбек ва рус тилларида. Олий математикадан машғулот.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
13.00 Интервидение. «30 минут Горький билан». М. Горький туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан.
13.30 «Горькийнинг совғаси».
14.00 «Фанга йўл». Математик олимпиада иккинчи тури саволларига жавоблар.
15.00 Болалар учун телевизион театр.
16.30 Хотин-қизлар, сизлар учун!.
17.00 Рангли телевидение программаси.
18.30 Совет Армияси ва Флоти жангчилари учун. Ҳарбий инженерлик билим юртининг 50 йиллигига бағишланади.
19.00 «Билим» илмий-оммабоп эшиттиришлар программаси.
19.30 Музикали киоска.
20.00 Қишлоқ клуби.
21.00 Эфирда «Молодость». Студентларнинг интернационал клуби.
22.00 Телевизион янгиликлар.
22.20 «Париж—Мюнхен». Телефильм премьераси.
23.45 «Етти кун». Халқаро программа.
00.30 Москва эшиттиришларининг охири.

Учинчи

(9-КАНАЛ)
ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ
Қирғиз тилида:
17.00 Экран — болаларга.
17.20 Қирғиз санъати кишилари.
17.50 Кинопанорама.
18.50 Эшиттиришлар программаси.
Рус тилида:
18.55 Экран — болаларга.
19.15 «Саян тоғларида». Кинофильм.
19.35 Халқаро қўшиқ фестивали.
20.35 Бадиий фильм.

25 МАРТДА ДУШАНБА

Биринчи

(3-КАНАЛ)
10.55 Эшиттиришлар программаси.
Ўзбек тилида:
11.00 Болалар учун. «Қувноқ симлар», «Саҳнада биринчи марта» деган кинофильмлар.
11.25 Ўқувчилар учун. «Комсомолдан ўрнак ол!» деган эшиттириш.
11.50 «Хаёлпарастлар». Бадиий фильм.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
13.00 Эшиттиришлар программаси.
13.05 Телевизион янгиликлар.
13.15 Болалар учун. «Бир бор экан-у, йўқ экан».
13.30 Ўқувчилар учун. «Гуля Королева». Телевизион спектакль премьерасининг биринчи қисми.
14.45 Ўқувчилар учун. «Ватанимизнинг муқаддас жойлари» циклидан. Бородино ҳақида эшиттириш.
15.15 Москва кундузги эшиттиришларининг охири.
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
17.55 Эшиттиришлар программаси.
Ўзбек тилида:
18.00 Кичкинтойлар учун. «Қувноқлар давраси».
Рус тилида:
18.25 Телевизион янгиликлар.
18.40 Совет Армияси жангчилари учун. Ўз қуроли билан» деган эшиттириш.
19.00 Адабий клуб. «М. Горький ижоди». Ёзувчи туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан.
19.50 Эшиттиришлар программаси ва эълонлар.
20.00 «Дўстлик тўлқинида». Душанба телестудиясининг эшиттиришлари.
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
Ўзбек тилида:
21.00 Телевизион янгиликлар.
21.15 «Ярим аср йилномаси» циклидан кўп серияли телевизион ҳужжатли фильмларнинг 1927 йил ҳақидаги серияси.
22.05 Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий қўшиқлари.

Иккинчи

(5-КАНАЛ)
Ўзбек тилида:
18.00 Ўқув эшиттиришлари программаси. Ўқувчилар учун тарих фанидан. «Ленин гвардияси солдатлари».
18.30 Эстетика. Санъатнинг кино тури ҳақида эшиттириш.
19.00 Студентлар учун назарий механикадан машғулот.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
20.00 Эшиттиришлар программаси.
20.05 Телевизион янгиликлар.
20.15 Оммабоп оркестр куйларидан концерт.
21.00 «Пионерия» телевизион агентлиги.
21.30 «Ильич сафдошлари». Г. И. Петровский.
22.00 «Янги соҳилларга». Саҳналаштирилган композиция.
23.15 Музикали танаффус.
23.30 «Вақт» информацион программаси.
00.15 М. Горький туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан. «Ижодий йўлнинг бошланиши».
00.50 Москва эшиттиришларининг охири.

Учинчи

(9-КАНАЛ)
ДУШАНБА КЎРСАТАДИ
18.00 Экран — болаларга.
18.30 Телевизион почта (рус тилида).
19.00 Янгиликлар.
19.10 Телевизион экскурсия бюроси.
19.30 Ҳужжатли фильм.
20.00 «Ёшлик» тўлқинида.
21.00 «Шашмақом» циклидан эшиттириш (тожикча).
21.30 Телевизион театр. М. Горький.
22.00 Янгиликлар.
22.10 Бадиий телефильм.

ПГ—3 I—Б ГАЗ ПЛИТАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАСИ

Газ плитасидан фойдаланишдан олдин хонани шамоллатиш, плита кранларини текшириш, регулятор кўрсатгичи бек ҳолда турганлигига ишонч ҳосил қилиш керак (аланга белгиси «пастга»).

Газни ёқиш учун албатта:

Регулятор кўрсатгичидаги (аланга белгиси «юқорига») ни буранг;

Ёнаётган гугуртни горелкага яқинлаштиринг ва кранчани очинг;

Аланга ҳаворанг ёки бинафша ранг бўлса нормал ёнаётган ҳисобланади.

Духовка шкафчасидан фойдаланиш:

Шкаф эшигини очиб, уни артиш керак. Гугурт ёқиб, горелка яқинига келтирилади ва кранча очилади.

Баллонларни алмаштириш:

Плита кранларини ўчириш, эшикни очиш, баллонни олиш, регулятор кўрсатгичини бек ҳолатига келтириш ва регуляторни ажратиб олиш, бунинг учун таянч халқани юқорига тортиш керак.

Тўлатилган баллонга регуляторни ўрнатишда таянч халқа юқорига кўтарилиб, баллон клапанига ўтказилади сўнгра таянч халқа пастга босилади.

Қатъиян тақиқланади:

Плиталарни ўзбошимча қайта қуриш ва ремонт қилиш.

Клапанга регуляторни ўрнатишда кўрсатгич белгиси «очиқ» ҳолатда бўлиши.

Газ ҳидини сеза туриб, ўтдан фойдаланиш.

Ёқилган плитани қаровсиз қолдириш.

Газдан фойдаланиш қоидасини билмаган кишилар ва ёш болаларни газ плитасига яқинлаштириш.

Плитани ремонт қилиш:

Газ приборлари ремонт талаб бўлганда ёки газ ҳиди сезилганда «Ташгоргаз» трестининг район эксплуатация хизматига эрталаб соат 9 дан кундуз 5 гача қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилиш керак: Ленин райони—В-3-32-69, Куйбишев райони — В-3-17-48, Киров райони—В-3-45-50, Чилонзор райони—4-00-79, Фрунзе райони—В-5-02-17, Октябрь райони—4-06-47.

Кундуз соат 5 дан кейин ва якшанба кунлари шаҳар авария хизматига—5-26-20, 5-26-21 телефонлари орқали.

Газ ҳиди сезилган хона ичида гугурт ёқиш, электр чироқларни ёқиш ва ўчириш, электр асбобларидан фойдаланиш мумкин эмас.

КИНО

23 МАРТДА

У бир ўзи кетди — (1 ва 2-серия) — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (1-залда), «МОСКВА» (кечқурун).

Сергей Лазо — «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кечқурун).

Ломбошдаги муъжиза — «ДРУЖБА» (2-залда), «СПУТНИК» (кечқурун).

Умид қирғоғи—САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 7 ярим ва 9-15 минутда),

24 МАРТДА

У бир ўзи кетди (1 ва 2-серия) — «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА», (1-залда), «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11 ва кундуз 2 да).

Сергей Лазо — «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ломбошдаги муъжиза — «ДРУЖБА» (2-залда), «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Умид қирғоғи — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим, кеч 7 ярим, ва 9-15 минутда).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 23/III да **Корсар**, 24/III да кундуз **Этик кийган мушук** кечқурун **Дон Жуан**, 25/III да **Олтин калитча**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/III да **Қизбулоқ**, 24/III да кундуз **Гавҳари шамчироқ**, кечқурун **Гули сиёҳ**, 25/III да **Катта концерт**.

А. НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

2/IV — **КАТТА КОНЦЕРТ.**
3/IV — **Боғчасарой фонтани.**
4/IV — **Аида.**
5/IV — **Корсар.**
6/IV — **Майсаранинг иши.**
7/IV — **Олтин калитча**, кечқурун **Риголетто.**
9/IV — **Севилья сартароши.**
10/IV — **Оққуш кўли.**

Кундузги спектакллар соат 12 да, кечки спектакллар 7 яримда бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

Биринчи апрелдан бошлаб спектакллар тамом бўлиши билан театр майдонига автобус берилади. Автобуслар «Чилонзор» ва «Височовольтний» турар жой массивларига қатнайди.

1968 йил 30 мартда
ЛЬВОВ ШАҲРИДА
1966 йилда чиқарилган

3% ли

Давлат ички ютуқлар заёмининг

14-ТИРАЖИ УТКАЗИЛАДИ.

Тиражда 40 сўмдан 5000 сўмгача ютуқ ўйналади.

ЗАЁМ ОБЛИГАЦИЯЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГ!

ДАВЛАТ СТРАХОВАНИЕ ИНСПЕКЦИЯСИ

доимий ва вақтинча ишлаш учун
катта бухгалтерлар ва бухгалтерлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Муқимий кўчаси, 6 «а» уй (9, 11, 15-трамвайлар, 2, 11-троллейбусларнинг «173-мактаб» бекати).

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

1968 йил 4 апрель кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-техника ва математика фанлари бўлимининг техника фанлари бўйича бирлашган илмий советни мажлисида (Я. Колас кўчаси, 28-уй, Ўрта Осиё ирригация илмий-текшириш институти конференц-зали) техника фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

Н. Д. Иванова: «Зарба таъсиридаги эгилиш деформацияси масаласига доир» деган темада;

Б. Илёсов: «Ерли ва йиғма темир-бетон ирригация каналларининг сейсмик мустаҳкамлиги масалалари» деган темада.

* * *

1968 йил 8 апрель кундуз соат 2 да, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия, технология ва биология бўлимларининг ботаника профили бўйича бирлашган илмий советни мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, конференц-зал) биология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

В. Ф. Идессис: «Вертицилли ум Нииз туркимига оид замбуруғларнинг специализацияси» деган темада;

Д. Кутлиев: «Дунай атрофи сув ҳавзаларида бактерияларнинг тарқалиши» деган темада.

Диссертациялар билан академия кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

«ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ» — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4-бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ. Коммутатор — В3-02-49 дан В3-02-58 гача, редактор ўринбосарлари — В3-29-33; В3-29-09; масъул секретарлар — В3-27-22; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари — В3-29-42; саноат, қурилиш ва транспорт бўлими — В3-27-03; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — В3-29-55; хатлар ва оммавий ишлар, физкультура ва спорт бўлимлари — В3-29-70; фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари — В3-27-57; ахборот бўлими — В3-65-57; эълонлар бўлими — В3-81-42.

23 МАРТ, 1968 Й. Р. 05734. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64579. Нашр № 2365.